

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagy kerek erdő és az erdő közepén egy fából épített takaros kis kunyhó. Ebben lakott egy szegény ember csendben, békében, szeretetben. Járt az erdőt, beszélgetett az állatokkal, meghallgatta, hogy mit mondanak a bokrok és a fák, s a szél zúgásából a messzi földek híreiről is értesült. Ügyes kezű volt a szegény ember, Isten meleg szívvel és nagyszerű tehetséggel áldotta meg. Felismerte a fában a lelket, a kőben a szépet, s olyan gyönyörűséges dolgokat készített-faragott, hogy csodájára járt az egész világ. Mindenki szerette, az erdő lakói mindennapi vendégei voltak, de ő mégis magányos volt, mert nem volt társa.

Gyakran bejárt az erdőszéli faluba, vitte portékáit a vásárba, házakhoz vagy csak úgy; asztalokat, székeket, mindenféle bútorokat, cifra faragványokat. Kedvében járt fiatalnak és öregnek, portékáival megörvendezettett kicsiket és nagyokat egyaránt.

Történt egyszer, hogy egy hosszú nap után estefelé, amint ment haza a szegény ember, látta, hogy a falu szélén gyerekek játszanak. Színes üveggolyókat dobáltak, kicsiket, nagyobbakat, kereket, tojás alakút, kinek milyen volt. Aki a legmesszebbre tudta gurítani, az lett a győztes. Gurultak a golyók, melyik messzebb, melyik közelebb; a lemenő nap átsütött rajtuk, szivárvány-fényt szórva az izgalomtól kipirult kis arcokra.

Megállt a szegény ember, kissé távolabb a gyerekektől, és figyelte játékukat: együtt örült a győztesekkel, együtt szomorkodott a vesztesekkel.

Amikor mindenki elgurította a saját kis golyóját, nagy sivalkodással odaszaladtak megnézni az eredményt. Lehajoltak, komolyan tanulmányozták a golyók helyzetét, körbejárták őket, hogy biztosan megállapítható legyen: ki a győztes. Egyszer csak az egyik gyerek felkiáltott:

- Új golyót találtam! Új golyót találtam! - s túl a legmesszebbre gurult golyón, felszedett a földről egy szürkés-barnás földdarabot. A többiek körésereglettek, de a lelkesedést hamarosan csalódás váltotta fel. Körbeadták a szerzeményt, nézegették, vakargatták, dörzsölgették, hátha előbukkan a csillogó üveg, de mindhiába, az maradt csak szürke és piszkos, amint volt.

- Nem ér ez semmit! - mondott véleményt az egyik és még legyintett is hozzá.

- Lehet, hogy nem is üveg, hanem csak egy darab kő - így a másik. Végül ledobták a földre, s a szélen álló odébb rúgta, úgyhogy a kis szürke földdarab belegurult az útszéli tócsába. A gyerekek visszatértek a játékhoz, és már el is feledték a furcsa felfedezésüket.

Látta mindezt a szegény ember, s mivel nagy szíve volt és messze látó lelke, tudta, hogy a sár kemény kérge mögött mindig valami szép és nemes dolog rejlik.

Odaballagott a tócsához, óvatosan felemelte a golyót, s érezte, hogy a kéreg vastag és érdes. Nézegette ő is, forgatta a kezében, és láss csodát!, ahogy az ide-oda gurult a szegény ember tenyerén, a sárkéreg apró repedésein át megcsillant a napsugár és az egyre gyengülő napfényt ezerszeresen verte vissza. Átmelegedett a szegény ember szíve, mert érezte, hogy kincset talált: a sár mögött igazgyöngy lapul. "Majd otthon letisztítom." - gondolta s óvatosan kabátzsebébe csúsztotta a gyöngyöt.

Este volt már, mire hazaért. Az erdő elcsendesedett, a szél megbújt az öreg fák odvában. Lámpát gyújtott a szegény ember, tiszta terítőt tett az asztalra, szerzeményét kitette az asztal közepére és vacsorát készített magának. Vacsora után a lámpa fényénél alaposabban megnézte a kis szürke golyót, kapargatta a kemény kérget, de teljesen megtisztítani nem tudta.

Későre járt, a szegény ember fáradt volt az egész napi gyaloglástól, lefeküdni készült. "Holnap, napvilágnál talán sikerrel járok." - gondolta. Visszatette a gyöngyöt asztal közepére, s kicsit szomorú volt, mert érezte, hogy a kis gyöngy is szomorú, ott belül, a szíve mélyén. Vigasztalta is azonnal, eképpen:

*Gyöngyöm, Gyöngyöm, drága Gyöngyöm,
Gyöngy-orcádról hol az öröm?
Homlokodon mér' van ború,
Két gyöngy-szemed mér' szomorú?
Babusgatlak, szeretgetlek,
Minden szépet eléd teszek...*

*Aludj, aludj, drága Gyöngyöm,
Gyöngy-orcádon lesz majd öröm
Múlik az éj, elszáll a rossz,
Holnapra már ragyogni fogsz!*

A szegény ember eloltotta a lámpást és nyugodt, békés álomba merült. Tudta, hogy ma történt valami, és ami történt, az jó.

A kis gyöngy szíve pedig, ahogy hallgatta a szegény ember vigasztaló szavait, megtelt meleggel, reménnyel és boldogsággal. A szegény ember már aludt, amikor a kis gyöngy elkezdett sírni, könnyei végigfolytak a megkeményedett kérgen és elolvastották azt. A sár lassan lefolyt a terítőre, de nem piszkította be, mert azonnal eltűnt a semmibe, mintha nem is lett volna. S mire a kis gyöngy könnyei elapadtak, már semmi nem volt hajdani börtönéből, csak a hótiszta terítő és a földöntúli ragyogás, amely tiszta lelkéből fakadt, s betöltötte az erdei gunyhó kis szobáját, és tündér-fényt vetett a békésen alvó szegény ember arcára.